

Kommentar till eSams Allmänna villkor för it-projekt och Allmänna villkor för agila it-projekt

eSam är ett medlemsdrivet program för samverkan mellan 35 myndigheter och SKR. Våra medlemmar vill ta tillvara på digitaliseringens möjligheter för att underlätta för privatpersoner och företag och för att använda våra gemensamma resurser på ett effektivt sätt.

Arbetet med att ta fram denna kommentar har genomförts och beretts inom en it-avtalsreferensgrupp inom eSam och av eSams rättsliga expertgrupp. Ledamöter i expertgruppen är Linda Lindström, Ann Svensson, Charlotta Aggevall, Christina Wikström, Erik Janzon, Gunnar Svensson, Gustaf Johnssén, Jan Sjösten, Jens Västberg, Malgorzata Drewniak, Maria Danielsson och Tina Hård. Adjungerade ledamöter i expertgruppen är Eva Maria Broberg Lennartsson, Ingela Alverfors, Linn Kempe och Maria Sertcanli.

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	4
2.	Allmänt om avtalsvillkoren och it-projekt	5
2.1	Avtalsvillkorens användningsområde.....	5
2.2	Om traditionella it-projekt.....	6
2.3	Agila it-projekt.....	7
2.4	Val av projektmetod	8
2.5	Om tillhörande avtalshandlingar.....	9
2.6	Särskilt om Avtalens definitioner.....	10
3.	Kommentar till särskilda regleringar i eSams Allmänna villkor för it-projekt	11
3.1	Kravspecifikation	11
3.2	Projektplanen.....	11
3.3	Leverantörens åtagande.....	12
3.4	Kundens åtagande.....	12
3.5	Leveranstest och Acceptanstest	13
3.6	Ändring.....	14
4.	Kommentar till särskilda regleringar i eSams Allmänna villkor för agila it-projekt	15
4.1	Projektets omfattning.....	16
4.2	Projektbeskrivning, Projektplan och Kravspecifikation.....	16
4.3	Delleveranser och Projektsprintar	18
4.4	Projektets genomförande.....	18
4.5	Parternas åtagande och samverkan.....	20
4.6	Leverantörens åtagande.....	20
4.7	Kundens åtagande.....	20
4.8	Acceptanstest.....	21
4.9	Ändring.....	21
5.	Kommentar till väsentliga regleringar som förekommer i avtalsvillkoren	22
5.1	Försening & förseningsvite.....	22
5.2	Felansvar.....	23
5.3	Rätt till resultat.....	24
5.4	Ansvarsbegränsning.....	26
5.5	Försäkring.....	27
5.6	Sekretess	28
5.7	Säkerhet	29
5.8	Personuppgiftsbehandling	30

5.9	Ersättning och betalning	30
5.10	Förtida upphörande	31
6.	Avvikelser från av Avtalsvillkoret	32
7.	Avslutande kommentar.....	33

1. Inledning

Detta dokument innehåller kommentarer till eSams Allmänna villkor för it-projekt, publicerat i december 2021 nedan benämnt ”det traditionella avtalsvillkoret” och eSams Allmänna villkor för agila it-projekt, publicerat i december 2021 nedan benämnt ”det agila avtalsvillkoret”. Denna kommentar syftar till att underlätta användningen av avtalsvillkoren genom att förklara vissa regleringar och tydliggöra hur avtalsvillkoren är tänkta att användas. Dokumentet innehåller också alternativ till några av avtalsvillkorens regleringar. Kommentaren ska ses som vägledande och inte utgöra en del av avtalsvillkoren. I kommentaren används definitioner angivna i avtalsvillkoren.

Avtalsvillkoren är avsedda att användas vid upphandling och kontraktering av it-projekt där Kunden är en aktör inom offentlig sektor och Leverantören är en privat it-tjänsteleverantör. En mer ingående beskrivning av avtalsvillkorens användningsområden återfinns under avsnitt 2.1 nedan.

Enligt förordning (1998:796) om statlig inköpssamordning, ska det finnas ramavtal eller andra gemensamma avtal som effektiviserar upphandlingar för varor och tjänster som myndigheterna upphandlar ofta, i stor omfattning eller som uppgår till stora värden. Samordning av dessa upphandlingar sker genom Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet, vilket resulterar i ramavtal som myndigheterna ska använda, om myndigheten inte finner att en annan form av avtal sammantaget är bättre.

I de fall en myndighets behov inte kan tillgodoses genom avrop från Statens inköpscentrals ramavtal behöver myndigheten på egen hand upprätta avtalsdokument som ska användas i upphandlingen, alternativt förlita sig på avtalsvillkor som Leverantören föreslår. Det är mot denna bakgrund som eSam tagit fram allmänna villkor för en rad olika it-tjänster, d.v.s. för att säkerställa att det finns ett kundvänligt och myndighetsanpassat avtalsvillkor i de fall Statens inköpscentrals ramavtal eller andra gemensamt upphandlade ramavtal inte kan användas.

TechSveriges (f.d. IT & Telekomföretagens) Allmänna Bestämmelser är standardavtalsvillkor, ensidigt framtagna av leverantörernas branschorganisation, som i allmänhet uppfattas som leverantörsvänliga. eSams Allmänna villkor bygger på samma idé om ett enkelt och generellt avtalsvillkor som kan användas av flera myndigheter med liknande behov. Skillnaden är att eSams Allmänna villkor sätter kunden i första rummet och att regleringarna följaktligen blivit mer kundvänliga. Det förtjänar också att framhållas att alla relativt kortfattade standardavtalsvillkor i viss mån förutsätter kompromisser och förenklingar av olika avtalsfrågor. Det blir aldrig så omfattande,

detaljrikt och anpassat som ett avropsavtal under Statens inköpscentrals ramavtal eller ett affärsunikt outsourcingavtal.

2. Allmänt om avtalsvillkoren och it-projekt

2.1 Avtalsvillkorens användningsområde

Avtalsvillkoren är avsedda att användas i avtal när leverantören ska genomföra ett it-projekt för kundens räkning, exempelvis avseende utveckling av programvara eller integration av olika it-system. Det traditionella avtalsvillkoret (eSams Allmänna villkor för it-projekt) är tänkt att användas när leverantören, med en traditionell projektmetod, ska tillhandahålla visst angivet resultat enligt avtalad tidplan och mot överenskommen ersättning. Det agila avtalsvillkoret (eSams Allmänna villkor för agila it-projekt) är tänkt att användas när leverantören, med en agil projektmetod, ska utföra programvaruutveckling inom ett it-projekt.

Utgångspunkten är således att it-projektvillkoren är avsedda för projektavtal omfattande utveckling- eller integrationsarbete kopplat till datorprogramvara tillhandahållen av en privat it-tjänsteleverantör. Om leverantören inom ramen för projektet också ska tillhandahålla hårdvara som datorer och annan utrustning så är utgångspunkten att villkor för sådan hårdvara regleras av ett traditionellt köp/leveransvillkor som i sådant fall får fogas till avtalet.

Allmänt kan sägas att it-projekt ofta har en hög grad av komplexitet där förståelse för informationsteknologi, systemutveckling, projektledning, verksamhetsbehov och it-arkitektur är centrala kompetenser. Tyvärr ansluter personer med rättslig kompetens ofta relativt sent i processen kring ett it-projekt. De avtalsrättsliga aspekterna behandlas inte sällan lite styvmoderligt vilket är beklagligt eftersom it-projektet normalt rymmer stora risker för både kunden och leverantören. Tvister kring it-projekt är mycket vanligt förekommande och det blir därför särskilt viktigt att projektavtalet och dess bilagor är upprättade på ett fackmannamässigt och avtalsrättsligt korrekt tillvägagångssätt. Vid genomförande av it-projekt är beaktande av upphandlingsrättsliga aspekter av stor betydelse och det är särskilt viktigt att dessa aspekter behandlas tidigt i it-projektet då omfattning och krav fastställs.

För de traditionella avtalsvillkoren har det över åren utvecklats relativt gott om referensmaterial i form av avtalsmallar och standardavtalsvillkor. För det agila

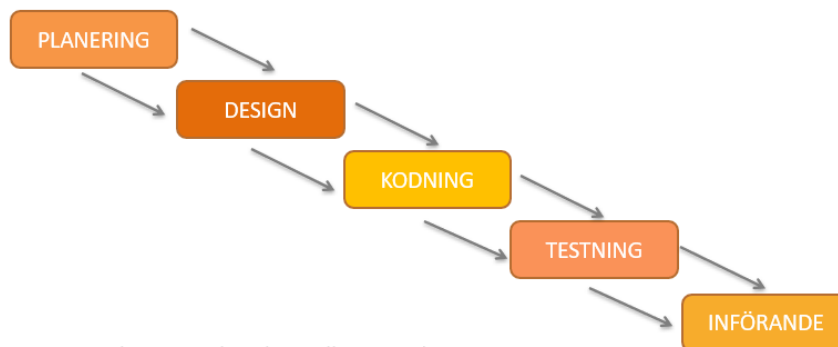

projektavtalet finns tyvärr mycket begränsat med referensmaterial och avtalsformen är mycket knapphändig behandlad i doktrin, sannolikt för att få it-jurister idag är involverade i frågor kring agila projekt. Eftersom den agila projektmetodiken idag är den mest frekvent använda och förordas av såväl de offentliga kundernas it-organisationer som it-leverantörerna, ser vi det som extra angeläget att belysa de rättsliga aspekterna kring agila it-projekt.

Avtalsvillkoren är framtagna för att användas i upphandlingar där LOU (lag (2016:1145) om offentlig upphandling) och LUF (lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna) tillämpas. Om Kunden önskar att använda avtalsvillkoren i upphandlingar där LUF (lag (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet) tillämpas behöver avtalsvillkorens hänvisningar uppdateras med korrekta hänvisningar till LUF. Uppmärksamma att regelverket i LUF har en annan struktur än i LOU och LUF, och att det i vissa delar saknas motsvarande reglering i LUF. Kunden behöver även överväga behovet av att eventuellt komplettera avtalsregleringar för att avtalsvillkoret ska vara korrekt utformat för en upphandling som lyder under LUF.

2.2 Om traditionella it-projekt

Historiskt har traditionella it-projekt bedrivits där leverantören ska tillhandahålla ett visst angivet resultat enligt en avtalad tidplan och mot överenskommen ersättning. Utgångspunkten har varit att kunden genomfört en förstudie eller på annat sätt fastställt de funktionella och icke-funktionella krav som systemutvecklingen ska uppfylla. It-leverantörer har mot bakgrund av liknande utvecklingsarbete kunnat uppskatta och offerera ett fast pris och en leveransdag för resultatet av it-projektet. Utgångspunkten i det traditionella it-projektet har också varit att de olika arbetsuppgifterna utförts i sekvenser utifrån en fastställd kravspecifikation. Först har projektet planerats, därefter tar arbete med design och kodning vid, sedan genomförs tester och till sist införs resultatet av utvecklingsarbetet i organisationen, se bild nedan.

Figur 1. Arbetsmetod traditionellt it-projekt

Centrala delar i det traditionella projektet blir därför att fastställa kravspecifikationen på ett rättvisande sätt så att den återspeglar verksamhetens behov och att arbetet i it-projektet planeras utifrån de fastställda kraven. I det traditionella it-projektet är ansvarsfördelningen tydlig där kunden ska ställa kraven och leverantören ska tillhandahålla lösningar som uppfyller de ställda kraven. Kunden måste därför i ett acceptanstestförfarande kontrollera att de avtalade kraven är uppfyllda i den av leverantören tillhandahållna systemlösningen på den avtalade leveransdagen. Om så inte är fallet bör kunden kompenseras med leveransförseningsvite och skadestånd. Leverantören bör också åta sig ett garantiansvar om fel uppträder efter att resultatet har levererats.

I avsnitt 3 beskrivs mer utförligt de regleringar som är väsentliga för det traditionella avtalsprojektet och i avsnitt 4 beskrivs väsentliga regleringar för både traditionella och agila projekt.

2.3 Agila it-projekt

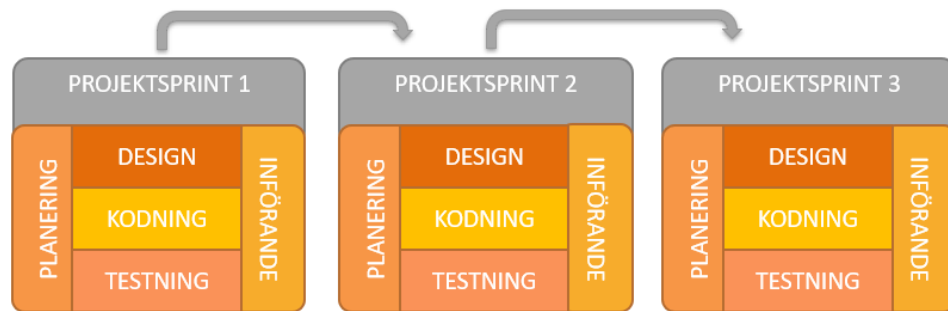
Idag är som sagt de agila projektmetoderna dominerande. Det har sedan det Agila manifestet ("The Agile Manifesto")¹ upprättades 2001 utvecklats många olika agila projektmetoder, men idag tar många av dem sin utgångspunkt i metoden Scrum. Bakgrunden till att de agila projektmetoderna har uppskattats och utvecklats är ofta att man ser metodiken, precis som namnet antyder, som smidig och lättroblig. Det beror i sin tur på att kunden inte behöver ta fram en fullständig kravspecifikation innan utvecklingsarbetet kan påbörjas och att resultatet av it-projektet tillhandahålls löpande. Omständigheter som uppskattas idag då verksamheternas förändringstakt är hög och behovet av ny funktionalitet behöver tillgodoses skyndsamt. Det agila arbetssättet bygger istället på att kraven successivt bryts ner och konkretiseras under projektets gång och att

¹ <https://agilemanifesto.org/>

man inledningsvis endast behöver ange projektets mål och övergripande krav för att arbetet ska kunna påbörjas.

Arbetet uppdelas vanligen i olika sekvenser, vanligen kallade sprintar eller tidsboxar. Samtliga moment – planering, design, kodning, testning och införande - utförs i varje sekvens, se bild nedan.

Figur 2 – Arbetsmetod agilt it-projekt

På så sätt möjliggörs en löpande leverans av programkod till kunden vilket många gånger är uppskattat. Planeringen av det agila projektet är mot denna bakgrund mycket mer flexibel och utgångspunkten är att det som inte hinns med i en projektsprint förs över till nästa. Centralt i den agila projektmetodiken är att de krav som har störst värde för kunden prioriteras till förmån för krav av mindre värde.

Agila projekt kan naturligtvis genomföras med interna resurser, med resurskonsulter eller med en kombination därav. Syftet med det agila avtalsvillkoret är dock att tillhandahålla ett standardavtalsvillkor som reglerar situationen där leverantören ska åta sig att genomföra ett agilt projekt och tillhandahålla en slutleverans inom överenskomna tidsramar som uppfyller projektmål och kravspecifikation.

2.4 Val av projektmetod

Valet av projektmetod (och av projektavtalsvillkor) styrs normalt utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Idag är behovet av en första tidig delleverans tillsammans med avsaknaden av en fullständig kravspecifikation ofta styrande i valet av projektmetod. Det finns risker med att tidigt i processen välja projektmetod utan att ordentligt överväga samtliga förutsättningar och relevanta aspekter för projektets genomförande. Generella aspekter av väsentlig karaktär exempelvis avseende säkerhetskrav eller rättsliga krav, rörande dataskydd eller bevarande, kan förbises vilket senare kan innebära att resultatet av det agila projektet inte kan användas av

myndigheten. Det är därför av största vikt att myndigheten i en förstudie fångar upp samtliga förutsättningar och relevanta aspekter för projektets genomförande innan projektmetod beslutas. Även de organisatoriska aspekterna behöver beaktas av myndigheten, då det agila projektet kräver en större medverkan och fler insatser från Kundens organisation.

2.5 Om tillhörande avtalshandlingar

Avtalsvillkoren är tänkta att användas tillsammans med ett huvudavtalsdokument och tillhörande avtalsbilagor. Huvudavtal tillsammans med tillhörande bilagor benämns gemensamt Avtalet.

I huvudavtalet regleras vanligen;

- Avtalets parter med uppgifter om respektive organisation,
- de bilagor, inklusive allmänna villkor, som tillhör huvudavtalet,
- övergripande regleringar om tillhandahållande av projektet som Avtalet omfattar,
- avtalshandlingarnas prioritetsordning,
- avtalstid och uppsägningstid,
- parternas kontaktpersoner för Avtalet med kontaktuppgifter, och
- underskrift.

Om Avtalet har karaktär av ett ramavtal behöver huvudavtalet också innehålla regleringar om hur tjänsterna avropas och på vilket sätt de villkor som ska gälla för avropet regleras. Man kan med fördel ta fram en mall till ett avropsavtal och bifoga som bilaga till huvudavtalet. Det är av förklarliga skäl inte så vanligt med ramavtal på it-projektområdet men man kan till exempel tänka sig att en leverantör ska genomföra ett antal införandeprojekt avseende ny programvara för kunden.

Till huvudavtalet fogas normalt ett antal bilagor, som kan variera beroende på om Avtalet utgör ett fristående avtal eller om det har karaktären av ett ramavtal. Omständigheterna i det enskilda fallet avseende projektets tillhandahållande avgör vilka bilagor som behöver tillföras Avtalet. Frågor om leverantören ska behandla personuppgifter för kundens räkning blir avgörande samt om ett säkerhetsskyddsavtal ska ingås. Nedan följer exempel på hur avtalsstrukturen kan se ut för respektive avtalsvillkor.

I ett traditionellt it-projekt där det traditionella avtalsvillkoret används kan följande avtalshandlingar ingå:

”Avtalet består av följande handlingar

- i). *Detta Huvudavtal*
- ii). *Bilaga 1 – Projektplan*
- iii). *Underbilaga 1.1 Kravspecifikation*
- iv). *Bilaga 4 – Ersättning och betalning*
- v). *Bilaga 5 – Säkerhetskyddsavtal*
- vi). *Bilaga 6 – Personuppgiftsbiträdesavtal inklusive instruktion*
- vii). *Bilaga 7 – IT- och informationssäkerhet*
- viii). *Bilaga 8 – eSams Allmänna Villkor för it-projekt (Månad 2021)”*

I ett agilt projektavtal där det agila avtalsvillkoret används kan följande avtalshandlingar ingå:

”Antalet består av följande handlingar

- i). *Detta Huvudavtal*
- ii). *Bilaga 1 – Projektbeskrivning*
- iii). *Bilaga 2 – Projektplan*
- iv). *Underbilaga 2.1 - Kravspecifikation*
- v). *Bilaga 3 – Ersättning och betalning*
- vi). *Bilaga 4 – Säkerhetskyddsavtal*
- vii). *Bilaga 5 – Personuppgiftsbiträdesavtal inklusive instruktion*
- viii). *Bilaga 6 – Leverantörens projektmetod*
- ix). *Bilaga 7 – IT- och informationssäkerhet*
- x). *Bilaga 8 – eSams Allmänna Villkor för agilt it-projekt (Månad 2021)”*

I huvudavtalet bör också prioritetsordningen mellan avtalsdokumenten tydliggöras. Vanligtvis har bestämmelserna i avtalshandlingarna prioritet i den ordning de anges om konflikt skulle uppstå. Undantag görs för personuppgiftsbiträdesavtal med underbilagor som normalt gäller före samtliga övriga regleringar i Avtalet, i de fall motstridigheter rör behandlingar av personuppgifter. Villkor i säkerhetskyddsavtal ska vid motstridigheter gälla före samtliga övriga regleringar i Avtalet, vilket också framgår av punkt 15.1 i avtalsvillkoren.

2.6 Särskilt om Avtalens definitioner

De definitioner som regleringarna i avtalsvillkoren kräver återfinns i avtalsvillkorens avsnitt 1. Därutöver kan ytterligare definitioner behövas för huvudavtalet och bilagor. I huvudavtalet definieras Kunden och Leverantören genom angivande av namn, organisationsnummer och adress.

Enklast är att ange de definitioner som behövs i respektive avtalsdokument. Men man behöver då vara uppmärksam på om samma definition återkommer på flera ställen, så att definitionen anges identiskt i de olika avtalsdokumenten. Ett annat alternativ är att upprätta en separat bilaga där samtliga definitioner anges.

3. Kommentar till särskilda regleringar i eSams Allmänna villkor för it-projekt

Det typiska för ett traditionellt it-projekt är som sagt att Leverantören ska tillhandahålla visst resultat, under viss angiven tidsperiod mot en överenskommen ersättning. Längden på tidsperioden och storleken på ersättningen lyckas parterna vanligen överenskomma med tillfredställande tydlighet. Problem uppträder dock ofta kring Projektets resultat, det vill säga *vad* Leverantören ska tillhandahålla i sin Leverans.

3.1 Kravspecifikation

För att Leverantören ska kunna tillhandahålla ett specifikt resultat måste Kunden specificera de krav som Leveransen ska uppfylla. Kraven kan vara av olika karaktär, till exempel avseende funktionalitet, kompatibilitet, säkerhet eller regelefterlevnad. Leverantörens uppgift är att finna lösningar som uppfyller kraven, vilket i ett it-projekt normalt innebär systemutveckling utifrån angivna krav där resultatet ska fungera i Kundens it-miljö.

Det är därför oerhört centralt att Kunden i sin förstudie till Projektet fångar samtliga relevanta krav och samlar dem i en Kravspecifikation som kan utgöra en bilaga till Avtalet. Om kraven anges i för generella ordalag eller om vissa kravområden utelämnas på ett väsentligt område, exempelvis på säkerhetsområdet, får det naturligtvis negativa effekter på resultatet på det sätt att Leveransen inte svarar mot Kundens behov. Brister i Kravspecifikationen leder inte sällan till stora problem inom it-projekten. Leverantören anser att man realiserat de krav som presenterats men resultatet motsvarar inte Kundens behov. Kunden önskar då att resultatet ska uppdateras enligt Kundens önskemål och Leverantören menar att en sådan uppdatering är ett tillägsarbete som ska berättiga Leverantören till ytterligare tid och ersättning. Det är i scenarios liknande detta som de många tvister kring it-projekt uppkommit och som gör att it-projektavtalet är den kanske mest omtvistade it-avtalstypen. I detta sammanhang behöver också de upphandlingsrättsliga aspekterna beaktas och de begränsade möjligheter som finns att i efterhand ändra omfattning på kraven och därmed omfattningen på it-projektet.

3.2 Projektplanen

För att beskriva hur Projektet ska genomföras och hur avtalad Leverans ska uppnås bör en Projektplan upprättas och fogas som bilaga till Avtalet. I Projektplanen bör bland

annat aktiviteter, arbetsuppgifter, Tidplan, projektorganisation, allokerade resurser och testkriterier beskrivas. Syftet med Projektplanen är att skapa en samsyn mellan parterna om hur Projektet ska genomföras och på så sätt skapa förståelse för vad som ska göras, när och av vem. Leverantören ansvarar för att Projektet utförs enligt Projektplanen men Kunden behöver också förhålla sig till Projektplanen och bidra med sina insatser tidsenligt.

3.3 Leverantörens åtagande

Vid genomförande av Projektet har Leverantören ett helhetsansvar för arbetsuppgifter, resurser och utgifter som krävs för genomförande av Projektet. Leverantören ska utföra projektet med omsorg på ett fackmannamässigt sätt med lämpliga, kvalificerade och tillgängliga medarbetare. Med fackmannamässigt sätt avses att Leverantören ska tillämpa en fackmans omdöme. Leverantörens kvalificerade medarbetare ska utföra arbetet som en normalt skicklig, kunnig och seriös fackman med kunskap på området. Medarbetaren ska även följa säkerhetsföreskrifter på området. Det kan givetvis förekomma att medarbetare inte kan fortsätta att medverka i Projektet. Avtalsvillkoret medger därför en rätt för Leverantören att byta ut medarbetare om giltigt skäl föreligger. Så som giltigt skäl räknas bland annat sjukdom och föräldraledighet. Leverantören äger emellertid endast rätt att byta ut en medarbetare mot en annan om giltigt skäl föreligger och Kunden har lämnat sitt skriftliga godkännande samt att ersättaren har likvärdiga kvalifikationer. Kunden ges därmed en möjlighet att granska och godkänna ersättare men det ska noteras att ett innehållande av godkännande av en ersättare måste ske på saklig grund.

Projektet ska hanteras i enlighet med överenskommen projektmetod som närmare anges i bilaga till Avtalet. Vid utförande av it-projekt är det inte ovanligt att Leverantören ställer krav på Kundens Programvara, utrustning och/eller it-miljö. Det traditionella avtalsvillkorets punkt 3.3 innehåller därför en skrivning som stadgar att Leverantören måste ange om Projektets genomförande ställer särskilda krav på Kundens Programvara, utrustning och/eller it-miljö.

Leverantören har även ett ansvar för att informera Kunden om omständigheter som kan påverka Projektets genomförande i det traditionella avtalsvillkorets punkt 3.4.

Bakgrunden är att Kunden behöver vara uppdaterad om utvecklingen i Projektet och beredd på att medverka i delar så som avtalat.

3.4 Kundens åtagande

Kundens medverkan i Projektet är givetvis viktig för att Leverantören ska kunna fullgöra sina åtaganden och motsvara Kundens förväntan. I det traditionella avtalsvillkoret har

Kundens ansvar begränsats till vad som särskilt anges i Projektplan och Avtal. Det är inte ovanligt att skrivningar i andra projektvillkor innehåller mer generella skrivningar om Kundens ansvar för deltagande. I TechSveriges Allmänna Bestämmelser för Projektavtal anges bland annat att Kunden ska granska mottagna handlingar och meddela beslut samt i övrigt genomföra överenskomna åtgärder så att Leverantören har möjlighet att följa överenskommen tidsplan (punkt 4.3). Regleringen i det traditionella avtalsvillkorets (punkt 4.1) medför emellertid att Kunden får kontroll över de aktiviteter som åläggs Kunden.

I övrigt ansvarar Kunden för att lämna tillräckliga och korrekta uppgifter till Leverantören för Projektets genomförande och för riktigheten i de uppgifter, anvisningar och föreskrifter som lämnas till Leverantören (punkt 4.3). Om ett mer långgående åtagande krävs från Kundens sida kan parterna införa regleringar härom i Projektplanen.

3.5 Leveranstest och Acceptanstest

Leverantören har många gånger ett eget intresse av att utföra en kontroll av att Leveransen är utförd i enlighet med Avtalet innan den tillhandahålls Kunden. Detta genomförs genom ett så kallat Leveranstest som utförs av Leverantören. Enligt det traditionella avtalsvillkorets punkt 5.2 ska ett Leveranstest utföras inom fem (5) arbetsdagar efter att Leverantören har underrättat Kunden om att Leverantören är redo att påbörja Leveranstest. Kunden har rätt att närvara vid Leveranstestet. Leverantören ska efter Leveranstestet tillställa Kunden ett skriftligt leveranstestprotokoll som ska visa att Leveransen överensstämmer med Kravspecifikationen och att Projektet genomförts i enlighet med Avtalet. Här ska Kunden särskilt uppmärksamma om Leveransen inte har testats i sin helhet och vilka funktionella och icke-funktionella krav som har testats.

Det traditionella avtalsvillkoret ger även Kunden en egen möjlighet att kontrollera Leveransen genom ett Acceptanstest som ska utföras efter Leveranstestet. Den kronologiska ordningen möjliggör för Leverantören att rätta till och justera eventuella fel som upptäcks vid Leveranstestet för att Kunden ska kunna undvika att lägga resurser på att utföra ett eget test. Om inte annat har avtalats mellan parterna ska Acceptanstest ske trettio (30) dagar innan Avtalad leveransdag. Varje Projekt är unikt och här lämnar det traditionella avtalsvillkoret en möjlighet för parterna att reglera eventuella tidsfrister om tidsperioden för Acceptanstest behöver vara längre eller kortare. Så är naturligtvis fallet även med övriga tidsfrister i avtalsvillkoret. Kunden får i samband med upphandlingen överväga avtalsvillkorets angivna frister och överväga om en justering av Avtalsvillkoret är nödvändig. En justering av tidsfristen kan till exempel genomföras genom att en reglering tas in i Projektplanen eller i något annat lämpligt avtalsdokument.

I det traditionella avtalsvillkorets punkt 6.4 anges att den Faktiska leveransdagen är den dag då Leveransen är tillgänglig för Kunden och Leveransen skriftligen har godkänts av Kunden, eller vid tidpunkten då Leveransen uppfyller Kravspecifikationen efter det att Kunden gjort anmärkning mot Leveransen, ett nytt Acceptanstest har kunnat genomföras, och det inte tillkommer någon ny anmärkning från Kunden. Det förekommer andra regleringar för inträdande av Faktisk leveransdag i andra standardavtal. Det traditionella avtalsvillkoret är relativt kundvänligt och kan givetvis anpassas efter det specifika Projektet. Ett alternativ för den som önskar ett lite mer balanserat avtalsvillkor är att Faktiskt leveransdag inträder då Kunden har tagit Leveransen i produktion och inte påpekat brister, fel eller avvikelser från Kravspecifikationen inom ett visst angivet antal dagar.

Acceptanstest och Leveranstest bör tillsammans omfatta samtliga väsentliga delar av Leveransen, och således både funktionella och icke-funktionella krav. Om Kunden inte godkänner Leveransen åligger det Leverantören att åtgärda angivna fel och/eller brister skyndsamt. Kunden äger därefter rätt att vidta Acceptanstest för att kontrollera att felen och/eller bristerna är åtgärdade.

Om resultatet av Acceptanstestet blir att Faktisk leveransdag inträder efter Avtalad leveransdag är Leveransen att betrakta som försenad. Regleringen om försening är central för it-projektavtal och vi redogör för bestämmelsen nedan under avsnitt 5.1. Leverantörens felansvar påverkas även av tidpunkten för Faktisk leveransdag vilket utvecklas vidare under avsnitt 5.2.

3.6 Ändring

Under Projektets gång är det inte ovanligt att behov av ändringar och tillägg uppstår. I det traditionella avtalsvillkorets avsnitt 8 ges Kunden en rätt att genom en skriftlig begäran till Leverantören föreslå ändring i Projektplanen och/eller andra avtalade förutsättningar av betydelse för Projektet, exempelvis avseende avrop av optioner eller förändring av krav.

Leverantören ska skriftligen informera Kunden om konsekvenserna av den föreslagna ändringen tillsammans med information om hur ändringen påverkar ersättning och Tidplan. Vid Kundens godkännande ska Avtalet uppdateras skriftligen av behöriga företrädare i enlighet med det traditionella avtalsvillkorets avsnitt 25. De av Kunden föreslagna ändringarna måste vara i överensstämmelse med upphandlingslagarnas

ändringsbestämmelser. Projektavtalet kan till exempel innehålla optioner som Kunden kan avropa eller vara av sådant mindre värde som anges i upphandlingslagarna.²

I det traditionella avtalsvillkoret ges Leverantören inte en rätt att neka ändring i Projektplanen och/eller andra avtalade förutsättningar, utan objektivt godtagbara skäl. Vad som avses med objektivt godtagbara skäl måste prövas i varje enskild situation men om Kundens begäran är utanför Leverantörens kompetensområde och detta inte enkelt kan åtgärdas genom anlitan av en underleverantör skulle en sådan omständighet kunna utgöra ett objektivt godtagbart skäl.

4. Kommentar till särskilda regleringar i eSams Allmänna villkor för agila it-projekt

Det agila projektavtalet speglar den agila projektmetodiken och är mer flexibelt med ett mindre detaljerat åtagande från Leverantören. Samtliga krav för Projektets Slutleverans är inte klarlagda vid projektavtalets ingående och den detaljerade kravbilden växer successivt fram under arbetet med Projektsprintarna. Agila avtal är till sin natur ofta gynnsamma för Leverantören. En utmaning vid framtagandet av agila avtalsvillkor för offentlig sektor är att skapa balans mellan å ena sidan behovet av kostnads- och tidkontroll och å andra sidan de för Kunden positiva agila aspekterna som flexibilitet och successiva leveranser. Utmaningen ligger också i att målbild och övergripande krav för det agila projektet måste formuleras på en avvägd nivå för att uppfylla upphandlingslagstiftningens krav utan att förkomma det löpande arbetet med att konkretisera detaljkrav för systemutvecklingen. Regleringarna i det agila avtalsvillkoret är vinklade till Kundens fördel men har arbetats fram med ambition att skapa ett förhållandevis balanserat villkor. Det agila avtalsvillkoret är skrivet för att kunna användas oavsett vilken agil projektmetod som är tänkt att nyttjas och innehåller därför inte begrepp som är unika för enskilda agila projektmetoder.

I detta avsnitt kommenteras ett antal särskilda regleringar i det agila avtalsvillkoret som skiljer sig från det traditionella avtalsvillkoret, samt ett antal aspekter som är särskilt viktiga att reflektera och beakta för parter som ingår ett agilt projektavtal.

---

² Se närmare 17 kap. 8–16 §§ lag (2016:1145) om offentlig upphandling och 16 kap. 8–16 §§ lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna.

4.1 Projektets omfattning

I den agila metoden kan utvecklingsarbetet påbörjas trots att alla krav för utvecklingsarbetet inte är fastställda i detalj då kraven successivt kommer konkretiseras under det agila projektets olika Projektsprintar. Eftersom nedbrytning av krav, planering, design, kodning och test sker i sekvenser, så kallade Projektsprintar, kan resultatet av Projektet levereras successivt.

Det finns en risk att Kunden efter en tids arbete i Projektet upptäcker att den agila projektmetoden innebär att kravmassan successivt ökar, att få krav realiseras i Delleveranser och att krav löpande överförs till framtida Projektsprintar. Om så är fallet kan det agila projektet vara både kostsamt och tidsödande för Kunden.

Mot denna bakgrund har vi i det agila avtalsvillkoret fört in ett antal definitioner och regleringar med syfte att säkerställa att Kunden har rimlig kontroll över arbetet i Projektet och att Leverantören behöver genomföra vissa åtaganden utifrån sin roll som sakkunnig fackman på området systemutveckling och agila projekt. Regleringar avseende Delleverans, takpris, ändringsprocessen, återkommande avstämningsmöten och ett långtgående ansvar för Leverantören att löpande informera Kunden om Projektet, är exempel på regleringar som skapar större kontroll över Projektet. Det agila avtalsvillkoret innehåller också tydliga regleringar för hanteringen av de för Projektet centrala dokumenten – Projektbeskrivningen, Projektplanen och Kravspecifikationen.

4.2 Projektbeskrivning, Projektplan och Kravspecifikation

Projektbeskrivningen utgör den yttre ramen för Projektet och bör upprättas innan Avtalet ingås. Den utgör en bilaga till Avtalet och ska innehålla Projekt mål samt förutsättningar, krav och övergripande tidplan för Projektet. Här behöver myndigheten identifiera mål och syfte med Projektet och de övergripande kraven för Projektet. Det kan avse övergripande funktionella krav men även krav avseende andra egenskaper som den utvecklade programvaran (Slutleveransen) ska uppfylla t.ex. specifika säkerhetskrav eller krav avseende arkivering och bevarande. I sammanhanget bör framhållas att funktionella krav också kan ha en rättslig koppling på det viset att system som utvecklas behöver ha funktionalitet för att uppfylla angivna författningskrav, t.ex. dataskyddsförordningens krav på ”privacy by design”. Projektbeskrivningens innehåll med Projekt mål, förutsättningar, krav och övergripande tidsplan gör att den ofta finns med i upphandlingsunderlaget. Inget hindrar dock att en första version av Projektbeskrivningen tillhandahålls i upphandlingsunderlaget och att parterna sedan fyller på med de förutsättningar som den vinnande Leverantören offererat. Parterna

måste däremot alltid beakta de för upphandlingen relevanta upphandlingsrättsliga förutsättningarna. Projektbeskrivningen måste vid projektstarten innehålla tillräckliga förutsättningar för att parterna ska kunna påbörja Projektet med ett agilt arbetssätt. Vid en upphandling faller det sig också naturligt att ha upphandlingsdokument som är så pass konkreta att potentiella leverantörer ska kunna lämna anbud. Om så inte är fallet kommer potentiella leverantörer ha svårt att uppskatta omfattningen av utvecklingsarbetet och som en följd inte kunna offerera tidsåtgång och takpris. Dessa Projekt mål, förutsättningar och övergripande krav har också betydelse då de fungerar som utgångspunkt vid en prövning av om ändringar i det agila projektet ska anses tillåtna eller inte.

Om Projektbeskrivningen utgör ramarna för Projektet kan Projektplanen sägas vara Projektets mest centrala dokument där mer konkreta förutsättningar för Projektets genomförande ska beskrivas. Som framgår av det agila avtalsvillkorets punkt 2.1 ska Projektplanen vara baserad på Projektbeskrivningen och kan därmed ses som en utveckling av denna. Projektplanen ska bland annat innehålla en detaljerad tidplan, beskrivningar av hur Delleverans och Slutleverans ska planeras och genomföras, en förteckning över namn och roll på den bemanning som Leverantören allokera åt projektet, samt beskrivning av de tester som Kunden löpande ska utföra under projektets gång. Om Projektet kommer att bestå av flera Delleveranser ska Projektplanen även redogöra för hur dessa förhåller sig till Projektsprintarna, det vill säga de på förhand bestämda tidsperioder under vilka arbete ska utföras. Som tidigare nämnts är det möjligt att samtliga delar av Projektplanen inte kan specificeras inledningsvis, utan Projektplanen ska i stället ses som ett "levande dokument" vilket konkretiseras allt eftersom arbetet fortlöper, något som även framgår av punkt 3.3 i det agila avtalsvillkoret.

Kravspecifikationen - vilken utgör en underbilaga till Projektplanen - är Avtalets mest rörliga dokument. Inledningsvis innehåller Kravspecifikationen de övergripande krav som Kunden angivet i upphandlingen och allt eftersom kraven bryts ner och konkretiseras uppdateras Kravspecifikationen. Vanligen uppdateras kravmassan efter varje Projektsprint enligt regleringar i Projektplanen. Justering av Kravspecifikationen ska godkännas av Kunden och, om inte annat avtalats, ske i tidsperioden efter att en Projektsprint avslutats men innan efterkommande Projektsprint påbörjats enligt punkt 2.3 i det agila avtalsvillkoret. Det är viktigt för Kunden att den agila projektmetoden i projektavtalet inte förvandlar Projektet till ett arbete med flytande mål, varför de avtalade kraven och regleringarna för framväxten av dessa blir centrala för projektavtalet. En uppdatering av Kravspecifikationen innebär att funktionalitet kan specificeras, läggas till, tas bort eller omprioriteras. Med andra ord ska krav brytas ner och konkretiseras utan att det innebär en ändring av Projektet, för vilka andra regler och avtalsklausuler

aktualiseras. Kunden ska kontrollera att respektive Delleverans överensstämmer med den senast uppdaterade versionen av Kravspecifikationen genom Acceptanstest enligt punkt 6.1.

4.3 Delleveranser och Projektsprintar

Eftersom resultatet av det agila projektet tas fram i etapper där kravinventering, planering, design, kodning, test och införande genomförs för att realisera en specifik kravmassa, bryts leveransen ner i vad som i det agila avtalsvillkoret kallas för Projektsprintar och Delleveranser. En anledning till arbetssättet är att samtliga krav i ett inledande skede inte finns på plats. Men arbetssättet med successiva leveranser som Kunden kan använda bidrar också till att Kunden kan tillgodogöra sig resultatet och begränsa risken i Projektet. Risken för att Projektet konsumerar tid och pengar utan progress i utveckling minskar således om Projektet utförs med Delleveranser där Kunden kan tillgodogöra resultatet löpande.

En Projektsprint definieras i det agila avtalsvillkoret som en på förhand bestämd tidsperiod inom vilket ett visst arbete ska utföras i enlighet med Projektbeskrivning och Projektplan inklusive Kravspecifikation. Projektet kan bestå av ett antal Projektsprintar, som även kan löpa parallellt med varandra om parallellt arbete ska utföras med olika resultat. Vid slutet av en Projektsprint är det upp till Kunden att verifiera det arbetsinnehåll som har producerats. En verifiering ska inte ses som ett Acceptanstest med ett godkännande av innehållet, utan snarare som en samverkan mellan parterna där Kunden får möjlighet att i stort stämna av arbetsinnehållet i Delleveransen. Alla Projektsprintar behöver inte avslutas med en Delleverans och den verifiering som nyss beskrivits. I ett agilt projektavtal växer bilden av Slutleveransen fram successivt. I anslutning till en verifiering ska parterna därför uppdatera Kravspecifikationen enligt punkt 3.3 i det agila avtalsvillkoret. Detta ger Kunden en bättre översikt och möjlighet att successivt anpassa kraven efter behoven som uppstår. I det agila avtalsvillkoret finns det inte någon skyldighet för Leverantören att utföra leveranstest. Det är upp till Leverantören att löpande genomföra kontroller av arbetsinnehållet och säkerställa att samtliga Delleveranser fungerar tillsammans.

4.4 Projektets genomförande

Det agila projektet innehåller många olika delmoment vilka också framgår av det agila avtalsvillkoret. Avtalsvillkoret är skrivet för att kunna tillämpas oavsett vilken av de agila projektmetoderna parterna valt att använda. Nedan redogörs översiktligt för hur Projektet är tänkt att genomföras enligt det agila avtalsvillkoret, men Kunden kan

givetvis själva anpassa processen om så önskas genom tillägg eller anpassning av villkoret. Förslag på formuleringar för anpassningar av de allmänna villkoren finns i avsnitt 6.

Redan vid upphandlingen bör en Projektbeskrivning ha tagits fram där ramarna för Projektet fastställs med Slutlig leveransdag för Slutleveransen samt Projektets takpris. Projektet inleds därefter med att parterna arbetar fram en Projektplan, om sådan inte redan har tagits fram. I Projektplanen fastställs en tidplan, uppdelad i projektsprintar samt avtalad leveransdag för både Delleveranser och Slutleverans. Parterna planerar efter bästa förmåga bland annat hur Projektsprintarna ska delas upp och hur Kravspecifikationen ska uppdateras under Projektet. I Projektplanen fastställs också vilken bemanning som allokeras och vilka tester som Kunden ska utföra inför verifiering och godkännande av Projektsprinter, Delleverans och Slutleverans.

Därefter påbörjas den första Projektsprinten och Leverantören inleder sitt arbete. Arbetet utförs enligt den agila Projektmetoden som finns bilagd till Avtalet, och i enlighet med Projektbeskrivningen och Projektplanen. Projektmetoden beskriver på ett mer allmänt sätt hur Projektet ska genomföras och kan tillhandahållas av Leverantören under upphandlingen, eller redan vara upprättad av Kunden och utgöra ett krav i upphandlingen. Av punkt 3.3 i det agila avtalsvillkoret framgår att arbetet i Projektet ska prioriteras så att den programvaruutveckling som Kunden bedömer vara mest värdefull prioriteras framför de för Kunden mindre viktiga aspekterna och kraven.

När Projektsprinten har avslutats verifierar Kunden arbetsinnehållet och Kravspecifikationen uppdateras. Justering av Kravspecifikationen ska godkännas av Kunden och, om inte annat avtalats, ske i tidsperioden efter att en Projektsprint avslutats men innan efterkommande Projektsprint påbörjats. Om en Projektsprint avslutas med en Delleverans utför Kunden ett Acceptanstest av denna enlighet med Projektplanen, där Kunden kontrollerar att Delleveransen överensstämmer med Projektbeskrivningen och Projektplanen, inklusive Kravspecifikationen och Avtalets villkor i övrigt.

Projektets slutliga resultat kallas för Slutleveransen och inkluderar samtliga Delleveranser som Leverantören ska tillhandahålla Kunden, samt programvara med tillhörande Dokumentation. Kunden ska även utföra ett Acceptanstest av Slutleveransen. Kunden ska skriftligen godkänna Slutleveransen när den till omfattning och innehåll överensstämmer med Projektbeskrivningen och Projektplanen, inklusive Kravspecifikation och Avtalets villkor i övrigt. Det är även ur ett upphandlingsperspektiv väsentligt att Slutleveransen överensstämmer med de Projekt mål, krav och övriga förutsättningar som ställt upp i Projektbeskrivningen under upphandlingen.

4.5 Parternas åtagande och samverkan

Agila projekt är flexibla och ställer höga krav på samverkan mellan parterna. Leverantören och Kunden har båda ett stort ansvar för att arbetet med Projektet löper så smidigt som möjligt. Av bilagan som beskriver överenskommen Projektmetod ska också framgå hur parterna ska samverka under Projektet samt vilken samverkansform som ska upprättas och vilka deltagare den ska ha från parterna.

När parterna arbetar tätt ihop under lång tid kommer information att flöda mellan dem. Att hålla en löpande dialog är givetvis viktigt, men här finns också en fara för att missförstånd uppstår om parterna inte noga har reglerat formerna för samverkan, förändringar och beslut. Oönskad bundenhet på grund av vad som sagts och inte sagts under parternas samverkan kan uppstå mellan parterna. Mot denna bakgrund är det viktigt att det i bilaga till Avtalet framgår hur parterna ska samverka och att det agila avtalsvillkorets regleringar om ändring av Avtalet beaktas. Med anledning av detta reglerar det agila avtalsvillkoret att uppdateringar av Kravspecifikationen ska ske efter Projektsprintarna och att Kunden ska godkänna uppdatering av Kravspecifikationen.

4.6 Leverantörens åtagande

Leverantören ansvarar för genomförande av Projektet samt för att leda och koordinera samtliga medverkande och har därmed ett stort ansvar, vilket främst framgår av det agila avtalsvillkorets avsnitt 4. Leverantörens helhetsansvar för Projektet innebär också att Leverantören ansvarar för samtliga uppgifter, resurser och utgifter som krävs för genomförande av Projektet och tillhandahållande av Delleverans och Slutleverans.

När det gäller samverkan mellan parterna ställs höga krav på Leverantören att kommunicera eventuella oklarheter till Kunden vad gäller Kravspecifikationen. I det agila avtalsvillkoret finns i punkt 4.5 bland annat ett ansvar för Leverantören att uppdatera Kunden om avvikelser i förhållande till planerat arbete, rådgöra med Kunden om arbetsinnehållet i en Projektsprint behöver förändras, samt samverka med Kunden på så sätt att Kundens medverkan klargörs med god framförhållning.

4.7 Kundens åtagande

Kundens ansvar framgår främst av avsnitt 5 i det agila avtalsvillkoret. Trots att det inte alls är lika omfattande som Leverantörens, är det ändå nödvändigt att Kunden prioriterar arbetet med Projektet och tillhandahåller lämpliga, kvalificerade och tillgängliga medarbetare. Det är viktigt att komma ihåg att Kundens medverkan normalt behövs i en betydligt större omfattning än i det traditionella projektet. Här behöver Kunden

säkerställa att resurser finns tillgängliga i tillräckligt stor omfattning och att de medarbetare som allokeras till det agila projektet inte bara har tidsmässiga förutsättningar att medverka utan också har den kunskap och erfarenhet av Kundens verksamhet som krävs för att bidra i det agila projektarbetet.

En stor del av Kundens ansvar handlar om att skapa förutsättningar för Leverantören att utföra sitt arbete i Projektet. För detta krävs tydliga Projekt mål, och att beslut fattas med tillräckligt goda tidsmarginaler för att Leverantören ska kunna genomföra arbetet i Projektsprintarna. Även Leverantören har ett ansvar i detta, då det enligt punkt 4.5.v. framgår att Leverantören ska rapportera om beslut saknas eller oförenliga beslut fattas, eller om oklarheter föreligger i Kundens instruktioner.

4.8 Acceptanstest

I ett agilt projekt kan Leverantören löpande demonstrera arbetsinnehåll eller lämna över arbetsinnehållet till Kunden för granskning. Tvister i agila avtal har ofta en koppling till vad Kunden har fått ta del av och innebörden av Kundens eventuella godkännande av arbetsinnehåll. I det agila avtalsvillkoret säkerställer Kunden att Delleveransen eller Slutleveransen överensstämmer med kraven i Projektbeskrivningen, Projektplanen, Kravspecifikationen och Avtalets villkor i övrigt, genom ett Acceptanstest. Kundens acceptans av en del av resultatet kan däremot inte innebära att Leverantören helt ska undslippa ansvar om det senare visar sig att det föreligger fel i levererat resultat. Se även avsnitt 5.2 nedan för en genomgång av felansvarsregleringen.

Acceptanstestet sker då Delleverans eller Slutleverans har tillhandahållits Kunden som ska utföra testen och sedan skriftligen godkänna Leveransen. Formerna för Acceptanstestet, så som innehållet, omfattningen och tiden för Acceptanstestet ska framgå av Projektplanen. Där ska också Acceptanstestsperiodens längd framgå. Om Kunden finner att Delleveransen eller Slutleveransen inte uppfyller avtalade krav, ska detta påpekas till Leverantören som då ska åtgärda fel eller brister. I så fall ska ett nytt Acceptanstest vidtas varefter Faktisk leveransdag inträder om Kunden godkänner arbetet. Om en Projektsprint inte avslutas med en Delleverans utan följs direkt av en ny Projektsprint, sker en verifiering av arbetsinnehållet i stället för ett Acceptanstest. En verifiering är inte att jämföra med en acceptans av levererat arbetsmaterial.

4.9 Ändring

Som tidigare nämnts måste Kunden vara vaksam på att den agila arbetsmetoden inte innebär att Projektet ändrar karaktär till den grad att efterlevnad av

upphandlingslagstiftningen äventyras.³ Genom att upphandla ett agilt projektavtal där förutsättningarna redan från början står klara d.v.s. att Projektet levereras i Delleveranser, att Projektet har en tydlig målbild och ett fast takpris, kombinerat med en Kravspecifikation innehållande övergripande krav som justeras vid förutbestämda tidpunkter, minskas risken för att upphandlingsrättsliga problem uppstår.

I det agila avtalsvillkoret, punkten 8.1, framgår att en ändring avser en större förändring av avtalad Projektbeskrivning eller Projektplan, exempelvis avseende avrop av optioner, eller förändring av krav eller funktionalitet. Ändringarna ska ske skriftligen enligt avsnitt 25 i det agila avtalsvillkoret. Värt att notera är däremot att justeringar av Kravspecifikationen inte är att anse som denna typ av ändring. Skulle ändringarna i Kravspecifikationen ändå leda till att Projektplanen behöver justeras finns ett ansvar för Leverantören enligt punkten 4.5 i det agila avtalsvillkoret att meddela Kunden om kraven i fråga utgör ändring av Projektet enligt avsnitt 8 på så sätt att tidsåtgången eller ersättningen måste justeras.

5. Kommentarer till väsentliga regleringar som förekommer i avtalsvillkoren

5.1 Försening & förseningsvite

Ett projekt innebär att ett avtalsförhållande sträcker sig över en begränsad tidsperiod och att ett resultat ska komma Kunden till handa i slutet av perioden. Om Faktiskt leveransdag uteblir eller inträder efter Avtalad leveransdag på grund av en anledning som leverantören ansvarar för, är leveransen att anse som försenad och ett förseningsansvar kan aktualiseras för Leverantören.

Försening i förhållande till en Avtalad leveransdag är ett kontraktsbrott som normalt leder till vissa sanktioner som vite och skadestånd, och i förlängningen möjligen en rätt till uppsägning för förtida upphörande för beställaren. Detta gäller också i eSams projektavtalsvillkor där det i avtalsvilkorens punkt 7.1 framgår att Kunden har rätt till vite med fyra (4) procent av Vitesgrundande belopp den första förseningsveckan. Härfter utgår vite med två (2) procent av Vitesgrundande belopp per påbörjad vecka som förseningen varar, begränsat till totalt tio (10) förseningsveckor. Av punkt 7.2

---

³ Lag om offentlig upphandling medger flera alternativa grunder till ändringar, se 17 kap 8-16 §§ LOU.

framgår även att Kunden har rätt till skadestånd. Med förseningsvecka avses inte en kalendervecka utan förseningsveckan startar dagen efter Avtalad leveransdag.

Förseningsregleringen är normalt viktig för Kunden, då resultatet av Projektet ofta ska användas i verksamheten och Kunden är beroende av en tidsenlig leverans. Förseningar leder inte sällan till omfattande merarbete och kostnader för Kunden och här kan nivån på leveransförseningsvitet justeras genom ett tillägg till Avtalet om en mer kraftfull sanktion krävs. Här bör både leveransförseningsvitets procentsats övervägas samt den maximala tidsperioden då vite ska utgå. Kunden ska dock ha i åtanke att Kunden enligt avtalsvillkoren också har rätt till skadestånd vid försening enligt punkt 7.2. Nivån på leveransförseningsvitet kan vara kostnadsdrivande och det bör finnas en balans mellan Kundens behov av en tidsenlig Leverans och behovet av att hålla kostnaden nere.

5.2 Felansvar

I samband med att Leverantören tillhandahåller resultatet av Projektet så kontrolleras och godkänns normalt Leveransen/Slutleveransen i förhållande till de krav som avtalats. Mer om godkännandet kan läsas i avsnitt 3.3 och 4.8. Men vad händer om Kunden godkänner Leveransen/Slutleveransen och det senare uppträder fel eller brister som inte framkom vid Acceptanstestet? För detta scenario har regler om felansvar införts i avtalsvillkoren som innebär att Leverantören ansvarar för fel eller brister som föreligger i Leveransen/Slutleveransen inom 18 månader från Faktisk leveransdag. Kunden kan givetvis vid framtagande av projektavtalet välja att avvika från angiven tidsfrist genom att ange en annan tidsperiod i Huvudavtalet. Fel eller brist ska anses föreligga enligt det agila avtalsvillkoret om Slutleveransen, i någon del avviker från Kravspecifikationen, från vad som följer av Projektbeskrivningen, Projektplanen, eller Avtalets krav och villkor i övrigt, innehåller Delleverans som inte samspelar eller fungerar med annan Delleverans, eller avviker från vad Kunden rimligen kunde ha förväntat sig. En motsvarande avtalsreglering finns i det traditionella avtalsvillkoret.

Fel kan också ha olika karaktär – öppna fel som visar sig vid en granskning, och dolda fel som kan framkomma i ett senare skede. I avtalsvillkoren finns regleringar om att Kunden ska utföra ett Acceptanstest innan Kunden godkänner leveransen. En sådan reglering innebär att de öppna felen ska upptäckas genom denna kontroll och att Kunden inte tillgodogör sig leveransen innan eventuella fel har rättats till. I allmänhet kan sägas att öppna fel främst inte leder till att felansvar aktualiseras, utan att uppdraget i stället försenas. Dolda fel är fel som funnits sedan Faktisk leveransdag, men som inte uppdagats eller kunnat uppdagats vid Kundens Acceptanstest.

5.3 Rätt till resultat

Vid genomförande av it-projekt utvecklar Leverantören vanligen programvara. En programvara omfattas av upphovsrätt och skyddas av upphovsrättslagen.⁴ Om parterna inte reglerar frågan om överlåtelse av upphovsrätt eller upplåtelse av nyttjanderätt i avtal förblir de immateriella rättigheterna till datorprogramvaran hos Leverantören. Detta resulterar i att Leverantören behåller upphovsrätten och självständigt kan disponera och överlåta upphovsrätt till programvaran till annan. Projektavtal måste därför omfatta och reglera frågor om vilken rätt som Kunden erhåller till det resultat som tillhandahållits (Leveransen/Slutleveransen). Enligt avtalsvillkorens punkt 16.1 erhåller Kunden en full och oinskränkt äganderätt till Leveransen. Om Leverantören har angivit att vissa delar av Leveransen utgör Tredjepartsprogramvara regleras rättigheter till sådan Tredjepartsprogramvara i särskilda avtalsvillkor som framgår av bilaga till Avtalet.

Andra standardvillkor kan innehålla mer leverantörsvänliga skrivningar. Som exempel kan anges TechSveriges bestämmelser för projektavtal punkt 13.1 där kunden får en icke exklusiv rätt att för avtalat ändamål nyttja resultatet av leverantörens arbete. Varje it-projekt är unikt och ibland kan det vara omotiverat för Kunden att kräva en full och oinskränkt äganderätt till resultatet av Leveransen/Slutleveransen. eSam har därför tagit fram en alternativ avtalsreglering som kan användas då Kunden ska ha en begränsad nyttjanderätt i stället för upphovsrätt.

Alternativ skrivning för det traditionella avtalsvillkoret:

”16 Rätten till resultat

16.1 Kunden erhåller en kostnadsfri, icke exklusiv och i tiden obegränsad nyttjanderätt till resultatet av Leveransen. Upplåtelsen innefattar en rätt för Kunden att ändra och korrigera i resultatet. Denna nyttjanderätt får Kunden underlicensiera eller överlåta till tredje part, endast för användning av resultatet för offentlig verksamhet.

16.2 Kunden erhåller även nyttjanderätt till dokumentation och andra publikationer som Leverantören tagit fram inom ramen för Projektet.

16.3 Leverantören ska i förhållande till sina underleverantörer och anställda säkerställa Kundens nyttjanderätt till resultatet.

16.4 För Tredjepartsprogramvara erhåller Kunden en i tiden obegränsad nyttjanderätt i enlighet med särskilda avtalsvillkor som framgår av bilaga till Avtalet. Den delen av Leveransen som utgör Tredjepartsprogramvara ska särskilt anges i Avtalet. Om oklarhet råder om programvara som ingår i

---

⁴ <https://www.esamverka.se>

Leveransen utgör Tredjepartsprogramvara och/ eller om det är oklart vilka avtalsvillkor som ska tillämpas, så ska punkt 16.1 tillämpas på programvaran.

16.5 Om Tredjepartsprogramvara helt eller delvis utgörs av öppen källkod ska Leverantören särskilt ange detta samt vilka licensvillkor som är tillämpliga på respektive angiven programvara med öppen källkod.

16.7 Kundens rätt enligt avsnitt 16 och 17 ska inte påverkas av att hela eller delar av Avtalet sägs upp till förtida upphörande. Nämnade regleringar ska i sådant fall tillämpas på det resultat som Leverantören tillhandahållit och som Kunden erlagt betalning för inom ramen för Avtalet.”

Alternativ skrivning för det agila avtalsvillkoret:

”16 Rätten till resultat

16.1 Kunden erhåller en kostnadsfri, icke exklusiv och i tiden obegränsad nyttjanderätt till resultatet av Slutleveransen. Upplåtelsen innefattar en rätt för Kunden att ändra och korrigera i resultatet. Denna nyttjanderätt får Kunden underlicensiera eller överlåta till tredje part, endast för användning av resultatet för offentlig verksamhet.

16.2 Kunden erhåller även nyttjanderätt till dokumentation och andra publikationer som Leverantören tagit fram inom ramen för Projektet.

16.3 Leverantören ska i förhållande till sina underleverantörer och anställda säkerställa Kundens nyttjanderätt till resultatet.

16.4 För Tredjepartsprogramvara erhåller Kunden en i tiden obegränsad nyttjanderätt i enlighet med särskilda avtalsvillkor som framgår av bilaga till Avtalet. Den delen av Leveransen som utgör Tredjepartsprogramvara ska särskilt anges i Avtalet. Om oklarhet råder om programvara som ingår i Leveransen utgör Tredjepartsprogramvara och/ eller om det är oklart vilka avtalsvillkor som ska tillämpas, så ska punkt 16.1 tillämpas på programvaran.

16.5 Om Tredjepartsprogramvara helt eller delvis utgörs av öppen källkod ska Leverantören särskilt ange detta samt vilka licensvillkor som är tillämpliga på respektive angiven programvara med öppen källkod.

16.6 Kundens rätt enligt avsnitt 16 och 17 ska inte påverkas av att hela eller delar av Avtalet sägs upp till förtida upphörande. Nämnade regleringar ska i sådant fall tillämpas på det resultat som Leverantören tillhandahållit och som Kunden erlagt betalning för inom ramen för Avtalet.”

Om Kunden väljer att acceptera en nyttjanderätt i stället för en överlåtelse blir det viktigt för Kunden att kontrollera att nyttjanderätten är anpassad efter Kundens avsedda användning av resultatet. Dessa förutsättningar behöver klargöras under förstudien till Projektet och kraven på nyttjanderättens omfattning måste tydligt framgå av upphandlingsunderlaget. Rättighetsinnehavaren, d.v.s. Leverantören, har rätt att vidta rättsliga åtgärder mot en kund som använder programvaran utanför vad som är tillåtet

enligt avtal. Detta framgår av specialitetsgrundsatsen och specifikationsprincipen vilka gäller till förmån för upphovsmannen. Läs gärna mer i Vägledning för Programvarulicensiering – en vägledning om licensavtal.⁵

Öppen källkod

I avtalsvillkorens punkt 16.5 regleras användning av öppen källkod. Om Tredjepartsprogramvara helt eller delvis utgörs av öppen källkod ska Leverantören särskilt ange detta samt vilka licensvillkor som är tillämpliga på respektive angiven programvara med öppen källkod. Öppen källkod (på engelska Open Source) är ett samlingsbegrepp för programvara som inte är proprietär. Med proprietär programvara avses en programvara som har utvecklats av en upphovsman och som vanligen distribueras med tillkommande restriktioner (i motsats till den öppna källkoden som skapas för att nyttjas fritt). Det finns flera fördelar med att använda öppen källkod, så som samnyttjande och standardisering, men användning av öppen källkod kan även vara förenad med risker, så som långtgående copy-left villkor, bristande garantiåtaganden och ansvarsregleringar.⁶ Kunden måste noggrant överväga hur Leveransen/Slutleveransen ska användas i verksamheten och granska eventuella bifogade avtalsvillkor därefter.

5.4 Ansvarsbegränsning

Ansvarsbegränsningen är en av de regleringar som ofta är föremål för diskussion och förhandling. Ansvarsbegränsningen avgör vad Kunden kan utkräva för ansvar vid Leverantörens avtalsbrott och vilka begränsningar som finns i det ansvar som Leverantören åtagit sig. Om ansvarsbegränsningen innehåller en låg beloppsbegränsning och exkluderar ansvar på olika områden blir det av betydelse för vilket ansvar Kunden kan utkräva enligt Avtalets övriga regleringar. Som ett exempel kan nämnas att det ansvar Kunden kan utkräva då Leverantören orsakat en försening inte bara beror på leveransförseningsvitets storlek utan också vilket skadestånd som finns att hämta inom ramen för den beloppsmässiga begränsningen som finns i ansvarsbegränsningen. Ansvarsbegränsningen kan även innehålla andra långtgående begränsningar som Kunden bör uppmärksamma, exempelvis korta tidsfrister för reklamation och framställan av ersättningsanspråk.

Ansvarsbegränsningen i avtalsvillkoren är ömsesidig. Parterna ansvarar för skada som sker genom försummelse eller avtalsbrott.⁷ Ansvarsbegränsningen gäller per kalenderår och är begränsad till det högsta av femtio (50) prisbasbelopp (enligt

---

⁵ <https://www.esamverka.se/>

⁶ eSams Vägledning för Programvarulicensiering – en vägledning om licensavtal, s. 41.

⁷ Följer även av svensk rätt, se Ramberg J & Ramberg C, Allmän avtalsrätt (2007) s. 216.

socialförsäkringsbalken (2010:110) och den totala ersättningen som ska utgå för Projektet enligt avtalsvillkorens punkt 21.2.

Ansvarsbegränsningens konstruktion möjliggör att Kunden kan få ett högre belopp om avtalsvärdet är högt men anger även ett fast belopp om avtalsvärdet är lågt. En relativt hög ansvarsbegränsning kan vara kostnadsdrivande och det kan finnas fall där man efter utvärdering kommer fram till att en lägre beloppsnivå kan vara ändamålsenligt. Nivån ska vara avvägd i förhållande till Kundens önskan om ett rimligt ansvarstagande och Leverantörens vilja att begränsa sin risk.

Avtalsvillkoren innehåller undantag för när ansvarsbegränsningen inte ska vara tillämplig såsom vid intrång (avsnitt 17), brott mot sekretessbestämmelse (avsnitt 18), personuppgiftsbiträdesavtal (avsnitt 14) och säkerhetsskyddsavtal (avsnitt 19). Det ska noteras att parter många gånger förhandlar fram separata ansvarsbegränsningar för personuppgiftsbiträdesavtal och ansvar vid behandling av personuppgifter. Om parterna väljer att beloppsmässigt begränsa ansvaret i denna del brukar nivåerna på beloppen vara mångdubbelt vad som anges i en allmän ansvarsbegränsning för avtal. Detta med anledning av de höga sanktioner som överträdelse av Dataskyddsförordningen kan medföra. Om Avtalet omfattar säkerhetskopiering eller lagring av Kundens data gäller inte ansvarsbegränsningen utan Leverantören ska i ett sådant fall återställa data och ersätta Kunden för dess skada. Leverantörens skadeståndsansvar är då begränsat till hundra (100) prisbasbelopp (enligt socialförsäkringsbalken (2010:110) och tvåhundra (200) procent av den totala ersättningen som ska utgå för Projektet enligt Avtalet.

Avtalsvillkorens punkt 21.5 anger att part måste framställa sitt ersättningsanspråk senast sex månader efter det att denne uppmärksammat att grund för krav föreligger men dock senast tjugofyra (24) månader från Faktisk leveransdag för att inte förlora sin rätt till talan.

5.5 Försäkring

Avtalsvillkoren innehåller en reglering om att Leverantören på egen hand ska teckna och vidmakthålla sedvanlig ansvarsförsäkring för Projektet med betryggande ansvarsbelopp med hänsyn till Projektets art och omfattning.

Omständigheterna i det enskilda fallet kan innebära att Kunden vill ställa mer långtgående krav på Leverantörens försäkring. Dels kan Kunden ställa krav på att Leverantören anger i försäkringen beloppsmässiga begränsningar avseende ersättning för skada. Ett annat alternativ är att Kunden ställer mer specifika krav på vilken typ av skada som Leverantörens försäkring bör täcka. Ett ytterligare alternativ är att ställa krav på att

självrisk i Leverantörens försäkring högst får uppgå till visst belopp, exempelvis tre (3) prisbasbelopp (enligt socialförsäkringsbalken (2010:110)).

Leverantören har också enligt avtalsvillkoren en skyldighet att på Kundens begäran uppvisa kopia av gällande försäkringsbevis. Även den skyldigheten kan utvidgas genom att ålägga Leverantören att uppvisa att Leverantören erlagt försäkringspremien och att försäkringen gäller för en tidsperiod framåt till exempel för en ansvarstid under vilken fel kan göras gällande.

5.6 Sekretess

Sekretessregleringen i avtalsvillkorens avsnitt 18 innehåller en ömsesidig avtalssekretess med förbehåll för de skyldigheter som Kunden har i enlighet med offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL), yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) och tryckfrihetsförordningen (TF) vad avser sekretess och offentlighet.

Vid framtagande av eSams avtalsvillkor har medverkande myndigheter haft olika syn på om sekretessåtagandet bör vara ömsesidigt eller ensidigt, och då enbart omfatta Leverantören. Vid upprättande av det traditionella och det agila avtalsvillkoret beslutades att ett ömsesidigt sekretessåtagande, med förbehåll för de skyldigheter som Kunden har enligt OSL, TF och YGL, skulle ingå i avtalsvillkorens avsnitt 18. Om myndigheten föredrar ett ensidigt sekretessåtagande där enbart Leverantören omfattas av avtalssekretess kan regleringarna i punkterna 18.1–4 ersättas med följande lydelse;

”18.1 Leverantören är skyldig att beakta de regler om sekretess, tystnadsplikt och handlingars offentlighet som följer av OSL och TF, samt tillse att anställda, anlitade konsulter och underleverantörer beaktar dessa regler. Leverantören är vidare skyldig att informera sig och sina anställda, anlitade konsulter och underleverantörer om innebörden av nämnda rättsregler.

18.2 Leverantören får inte till tredje man lämna ut handlingar eller på annat sätt återge uppgifter om Kundens verksamhet som kan vara att betrakta som affärs- eller yrkeshemlighet eller som i övrigt rör Kundens interna förhållanden, i annan utsträckning än som erfordras för Projektets tillhandahållande och Avtalets fullgörande.

18.3 Sekretessskyldigheten gäller inte för sådan information som Leverantören kan visa har blivit känd för denne på annat sätt än genom tillhandahållandet av Projektet eller som är allmänt känd. Sekretessskyldigheten gäller inte heller när Leverantören är skyldig enligt svensk lag att lämna ut uppgifter.

18.4 Leverantören är införstådd med att Kunden i egenskap av offentligrättsligt organ har en skyldighet att följa TF, YGL och OSL. Det innebär t.ex. att tredje man kan komma att begära ut handlingar, vilka kan omfattas av sekretess. Kunden är dock skyldig att genomföra en sekretessprövning enligt OSL innan uppgifterna lämnas ut.”

Regleringarna i punkterna 18.5 - 18.9 förblir således oförändrade.

Vid en utkontraktering som medför att information hos myndigheten blir tillgänglig för en Leverantör måste begränsningar i OSL beaktas. I punkt 18.5 stadgas att Leverantören inte får, utan Kundens skriftliga medgivande, ta del av eller vidarebefordra uppgifter som är sekretessreglerade enligt lag och som Leverantören fått teknisk tillgång till i samband med Avtalet. En utförlig beskrivning av de sekretessöverväganden en myndighet har att beakta återfinns i eSams vägledning ”Outsourcing 2.0 – en vägledning om sekretess och dataskydd”.⁸

En uttrycklig garanti har införts i avtalsvillkorens punkt 18.7 där Leverantören garanterar att Leverantören, och de för vilka Leverantören svarar, inte under avtalstiden omfattas av utländsk lagstiftning som innebär att Leverantören, eller annan för vilken Leverantören svarar, är eller kan komma att bli skyldig att överlämna sekretessreglerade uppgifter, utan att laglig grund föreligger enligt svensk rätt. Bakgrunden är de exterritoriala lagstiftningar som vuxit fram i olika länder där ett lands myndigheter ges rätt att ta del av uppgifter som hanteras av företag med säte utanför landet men som tillhör en koncern med legal hemvist i det aktuella landet.⁹ I punkt 18.8 återfinns sanktioner om Leverantören bryter mot sekretessen i form av en vitessanktion om en miljon kronor samt rätt till skadestånd för Kunden.

5.7 Säkerhet

I avtalsvillkorens avsnitt 19 har ett antal allmänna regleringar om säkerhet vid tillhandahållande av Projektet förts in. Säkerhetsregleringen är framtagen i samarbete med eSams expertgrupp för säkerhet och tanken är att Leverantören ska uppfylla minst de krav som anges om inte mer detaljerade krav ska anges i en särskild säkerhetsbilaga. I avtalsvillkoren finns krav på systematiskt informationssäkerhetsarbete med hänsyn till särskilt angivna standarder. Vidare ställs krav på tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder för att säkerställa att Leverantören bibehåller sekretess vid utförandet av Projektet. Incidentrapportering och kontinuitetsplanering är även del av de krav som uppställs på Leverantören.

---

⁸ Outsourcing 2.0 – en vägledning om sekretess och dataskydd
<https://www.esamverka.se/download/18.1d126bc174ad1e6c39c4db/1576749838091/Outsourcing%202.0%20sekretess%20och%20dataskydd%202019.pdf>

⁹ Exempelvis USA:s The Clarifying Lawful Overseas Use of Data Act (CLOUD Act), Kinas The National Intelligence Law of the People's Republic of China, 2017, och Counter-Espionage Law, 2014.

Om Projektet kräver att arbete utförs i Kundens lokaler finns en bestämmelse om att Leverantören ska följa av Kunden lämnade instruktioner och styrande dokument i Kundens verksamhet, så som riktlinjer, säkerhetsföreskrifter och policys.

5.8 Personuppgiftsbehandling

Före ett it-projekt startar är det viktigt att analysera i vilken omfattning Leverantören kommer att behandla personuppgifter för Kundens räkning och övriga förhållanden kring parternas personuppgiftsansvar. Om Projektet innehåller arbetsuppgifter där Leverantören behandlar personuppgifter som Kunden är ansvarig för agerar Leverantören som personuppgiftsbiträde och Kunden som personuppgiftsansvarig. Om så är fallet ska parterna enligt Dataskyddsförordningen ingå ett personuppgiftsbiträdesavtal där vardera parts rättigheter och skyldigheter ska framgå.

Personuppgiftsbiträdesavtalet är tänkt att utgöra en bilaga till Avtalet. Det innebär att allmänjuridiska regleringar som finns i Avtalsvillkoret inte behöver tas med i Personuppgiftsbiträdesavtalet. Om ett fristående personuppgiftsavtal tecknas med syfte att omfatta flera avtal med olika it-tjänster är det viktigt att de olika behandlingarna som kommer att aktualiseras också adresseras i personuppgiftsbiträdesavtalet på ett sätt som innebär att artikel 28 i Dataskyddsförordningen uppfylls. Kunden bör särskilt uppmärksamma och reglera Leverantörens rätt att anlita underbiträden som är lokaliserade utanför Sveriges gränser vilket medför specifika risker särskilt med anledning av domen i Schrems II-målet.¹⁰

5.9 Ersättning och betalning

Det finns olika ersättningsmodeller som kan tillämpas på avtal om it-projekt. Ett it-projekt kan utföras till fast pris, takpris eller på löpande räkning. I avtalsvillkorens punkt 10.1 anges att Leverantören har rätt till ersättning för tillhandahållandet av Projektet i enlighet med Avtalet. Om inte annat skriftligen avtalats ska ersättningsmodellen för Projektet vara ett avtalat takpris. Leverantören har vidare rätt till ersättning för tillkommande arbete i enlighet med avsnitt 8 och 25 i avtalsvillkoren. Leverantören ska som utgångspunkt stå risken för kostnader som överstiger det avtalade takpriset. Det är således av avgörande betydelse att Kunden under upphandlingsprocessen klargör vilken ersättningsmodell som ska tillämpas på Avtalet och begär att Leverantören offererar pris i enlighet därmed. Det avtalade priset ska sedan anges i en särskild bilaga till Avtalet där även pris för eventuella optioner kan anges.

---

¹⁰ Domstolens dom av den 16 juli 2020, Data Protection Commissioner mot Facebook Ireland LTD och Maximilian Schrems, C-311/18.

Enligt punkt 10.5 i det traditionella avtalsvillkoret ska ersättningen för Projektet faktureras efter att Projektet godkänts enligt punkt 6.4. För det agila avtalsvillkoret ska fakturering genomföras efter att Slutleveransen godkänts av Kunden enligt punkt 6.4, vilket framgår av punkt 10.4. Om Projektet omfattar Delleveranser kan parterna skriftligen överenskomma att del av ersättning ska utgå efter att Kunden godkänt Delleveransen. Principen bygger på att Leverantören erhåller betalning när denne tillhandahållit Kunden en leverans som kan nyttjas av Kunden. I det agila projektet är det, som redovisats ovan, betydligt vanligare att Leverantören löpande tillhandahåller programvara som Kunden kan använda. Det kan framhållas att Leverantörer också i traditionella projekt förordar att en betalningsplan överenskommits där Kunden ska erlägga viss ersättning trots att något resultat inte tillhandahållits. Bakgrunden är att Leverantören avsätter resurser för Projektets genomförande och på detta sätt önskar hantera den likviditetsförskjutning som uppstår när hela ersättningen erläggs i efterhand. I ett sådant scenario bör Kunden noga överväga risken och problemet som uppstår om Leverantören inte fullgör Projektet eller om Leveransen/Slutleveransen är behäftad med omfattande brister. Kunden behöver i sådant fall säkerställa att tillräckligt med ersättning innehållits till Faktisk leveransdag för att hantera nämnda risker.

Avtalsvillkoren innehåller även en kvittningsrätt för Kunden som exempelvis kan användas för att erhålla vite vid Leverantörens försening. Avtalsvillkoren innehåller inte någon begränsning vilket medför att Kunden kan kvitta fodringar som har uppstått i andra leveranser som utförts av samma Leverantör.

Leverantören äger inte rätt att upphöra med tillhandahållande av Projektet eller utvecklingstjänster på grund av utebliven betalning vilket framgår av punkt 10.8 i det traditionella avtalsvillkoret och punkt 10.7 i det agila avtalsvillkoret. Här behöver Leverantören åberopa regleringen om förtida upphörande om Leverantören vill göra gällande att Kunden innehåller betalning utan rättslig grund. Ett tillägg till skrivningen i punkt 10.7 respektive 10.8 som kan bli föremål för diskussioner, kan vara följande reglering:

”Om oenighet råder mellan parterna avseende Avtalet och dess fullgörande ska Kundens tolkning av Avtalet äga företräde till dess att frågan slutligen har avgjorts av domstol. Leverantören ska under denna tidsperiod fortsätta att fullgöra sina åtaganden i enlighet med Avtalet.”

5.10 Förtida upphörande

I avtalsvillkorens punkt 8.3 ges Kunden en rätt att säga upp Avtalet med iakttagande av trettio (30) dagars uppsägningstid avseende ännu inte genomförd del av Projektet. Kunden behöver inte ange ett skäl för uppsägningen och Avtalet kan sägas upp när som

helst under Projektets fortskridande. Kunden ska dock erlägga ersättning för utfört arbete fram till dess att Avtalet upphör och ersätta Leverantören för dennes styrkta nödvändiga kostnader.

Kunden har även en möjlighet att säga upp Avtalet till förtida upphörande mot angivande av giltig grund i avtalsvilkorens avsnitt 23. Så som giltig grund anges bland annat väsentligt avtalsbrott och brott mot personuppgiftsbiträdesavtal eller säkerhetsskyddsavtal. Vid uppsägning enligt avsnitt 23 äger Kunden rätt att reglera när uppsägningen ska träda ikraft, dock senast nio (9) månader efter uppsägningen.

Förtida upphörande enligt avtalsvilkorens avsnitt 23 innebär ett framåtsyftande upphörande. Om Kunden har erlagt betalning och inte erhållit leverans till motsvarande värde hanteras situationen genom att Kunden kompenseras med ett skadestånd (med de begränsningar som följer av ansvarsbegränsningen). Kunden kan i vissa sammanhang föredra att parternas prestationer ska återgå och om situationen är oklar i samband med upphandlingen kan avsnitt 23 kompletteras med följande kundvänliga tillägg.

”Vid Kunds förtida uppsägning av Avtalet till följd av omständigheter enligt denna punkt 23 eller annars till följd av Leverantörs väsentliga kontraktsbrott, har Kund rätt att välja om den förtida uppsägningen ska innebära återgång av Kunds respektive Leverantörs prestationer med avräkning för den nytta Kund haft av Leveransen, eller om den förtida uppsägningen endast ska ha framåtriktad effekt.”

6. Avvikelser från av Avtalsvillkoret

Författande av ett allmänt avtalsvillkor innebär alltid en lång rad kompromisser för att skapa ett rimligt brett användningsområde. Anledningen till att allmänna avtalsvillkor är vanligt förekommande nationellt och internationellt, både hos köpare och leverantörer är att det är väldigt tidsbesparande. Dels eftersom man undviker arbetet med att bearbeta och anpassa ett antal regleringar vid varje tillfälle, dels för att de som arbetar med ett standardvillkor lär känna regleringarna och inte behöver lägga tid på att sätta sig in i dessa varje gång ett avtal ska författas eller kommenteras.

Ett allmänt avtalsvillkor kräver däremot inte sällan att vissa anpassningar görs för det aktuella fallet. Om anpassningarna görs på ett korrekt sätt kan många av nackdelarna med ett standardavtalsvillkor undvikas. Som kund behöver man naturligtvis vara uppmärksam på om tydligt leverantörsvänliga förslag till ändringar förs fram i de viktigaste och mest avgörande regleringarna.

Tillägg och ändringar görs enklast genom att införa följande reglering i huvudavtalet eller särskild bilaga:

”Parterna har överenskommit om att följande reglering ska ersätta punkt X.X i Allmänna villkor för it-projekt”

Eller

”Parterna har överenskommit om att följande tillägg ska göras i avsnitt X i Allmänna villkor för it-projekt”

7. Avslutande kommentar

Avslutningsvis vill vi erinra om det arbete som eSam i övrigt har bedrivit och arbetar med är att sprida kunskap om och underlätta arbetet med it-avtal inom offentlig förvaltning. Ett intensivt arbete pågår för att ta fram allmänna villkor för olika it-tjänster, vilka löpande kommer att publiceras på eSams webbsida, www.esamverka.se. Till respektive allmänt villkor har eSam att publicera en kommentar och bjuda in till information och utbildning kring avtalsvillkoret. eSam har sedan tidigare publicerat ”It-avtal – en vägledning om it-tjänsternas avtal” som syftar till att ge en överblick över it-avtalsområdet och en orientering kring de vanligast förekommande it-avtalen. Vägledningen återfinns också på eSams webbsida.